

Józef Kulisz

"Śladami Jezusa", Ryszard Rumianek, Warszawa 2009 : [recenzja]

Studia Theologica Varsaviensia 48/1, 239-242

2010

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Faktycznie, jak sugeruje tytuł opracowania, wybrzmiewa w książce dość wyraźnie Samuel Sz. Wierzchoński jako teolog moralista. Wydaje się, że zdecydowanie ta płaszczyzna jego zainteresowań naukowych okazała się priorytetem. Obok innych prac, te z zakresu teologii moralnej okazały się najbardziej znaczące i wpływowe. Zwłaszcza *Summula casuum* przeszła do historii jako swoiste *opus vitae* krakowskiego dominikanina. Autor studium charakteryzuje go jako człowieka kulturalnego i skromnego, głęboko religijnego, wiernego syna Kościoła katolickiego, dobrego Polaka, odznaczającego się wielką erudycją, kochającego swój Zakon Dominikański, mającego wielki szacunek do św. Tomasza z Akwinu (s. 39-48).

Bp Andrzej F. Dziuba

Ks. Ryszard Rumianek, *Śladami Jezusa*, Warszawa, Oficyna Wydawniczo Poligraficzna ADAM 2009, ss. 264.

Autor recenzowanej książki-przewodnika po Ziemi Świętej ks. Ryszard Rumianek, znany biblista, jest rektorem Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie. Jest to już drugi przewodnik jego autorstwa (pierwszy przewodnik nosi tytuł: *Brama do nieba*, Warszawa, Stampa 2008). Znajdujemy w nim rozszerzoną dokumentację fotograficzną jak też nowe teksty wyjaśniające opisujące i wprowadzające w daleką historię, nawiązujące zawsze do współczesności.

Najpierw dokumentacja fotograficzna (fotografie: Dorota Kielak i Sławomir Cichocki). Piękno i sposoby ujęcia fotografii oraz ich dobór i wybór z miejsc świętej tradycji świadczy o dobrym rozeznaniu i poczuciu piękna, które zostało zamknięte w oryginalnych fotografiach. Nie brakuje zauroczenia pięknem Ziemi Świętej, ukazanego choćby w kolorach kwiatów, jak też wielkiego majestatu ciszy gór i gorącej pustyni oraz życia jej mieszkańców uchwyconych w obrazach fotografii (9-26). A w dodatku, ileż subtelnego humoru kryje się w fotografii ukazującej „mieszkańca” okolic Wieczernika – kota

(s. 29), albo odpoczywającego wielbłąda, spoglądającego przed siebie, a może z nadzieją w przyszłość (s. 19).

Osobnym tematem fotografii są obrazy miejsc związanych z życiem i działalnością Jezusa Chrystusa. Oczywiście, nie sposób pokazać wszystkiego, ich wybór jednak jest godny uwagi, świadczy on nie tylko o dobrej znajomości topografii miejsc świętych, ale wskazuje również na treść – to słowa wyjaśniające dane miejsca i wiążące je z tajemnicami zbawczymi Jezusa Chrystusa, dyktowały chyba taki, a nie inny wybór fotografii. Wspaniałe wnętrza bazylik, kościołów i świątyń, grobów i grobowców postaci biblijnych oraz budzących zadumę miejsc Starej Jerozolimy, czy wreszcie piękne krajobrazy z Galilei, z okolic Jerycha i Pustyni Judzkiej, z okolic Jerozolimy, jak też długiej doliny wyznaczonej nurtem Jordanu – to wszystko potwierdza słuszność słów E. Renana, że Ziemia Święta, jej tajemnicze piękno, stanowi piątą Ewangelię.

I wreszcie na wielu fotografiach uchwycone jest „życie na gorąco”, życie Żydów, muzułmanów i chrześcijan. Ich sklepiki i miejsca spotkań – świątynie i bazyry, to życie, które wymaga od nich wszystkich, mimo bolesnych podziałów, bycia dla siebie – służby.

Piękno ziemi ukazane w fotografii pozwala zrozumieć Jezusowy obraz świata, a jest to obraz wiejski, galilejskich glinianek, obraz nasycony zapachem kwiatów i uprawianej ziemi oraz rybaków z nad Jeziora Tyberiadzkiego (Galilejskiego, lub Genezaret – s. 184-185). W takim to kontekście Jezus, w głoszonej przez siebie mądrości, roztaczał przed słuchaczami wizję przyszłości, za którą oddał swe życie w Jerozolimie, a w której pozostały miejsca i ślady Jego obecności.

Dokumentacja zawarta w fotografiach jest opisana i objaśniona tekstem ks. prof. Ryszarda Rumianka. Można powiedzieć inaczej – do tekstu objaśniającego miejsca święte – Ziemi Świętej dobrane są fotografie. Tekst pomyślany jest w dobrej *hermeneutyce*. Autor, ks. prof. Ryszard Rumianek – biblista, nawiązuje najpierw do kontekstu historycznego, starożytnego danego miejsca. Umieszcza w nim działalność historyczną Jezusa Chrystusa, a następnie ukazuje, jakie koleje losu przeżywało ono w historii chrześcijaństwa i w historii ogólnej. Tak opowiedziana historia staje się nosicielką tradycji prowadzącej nas

do *Sitz im leben* Jezusa – nawet z małymi szczegółami, jak na przykład, że w roku 1986 znaleziono na dnie Jeziora Tyberiadzkiego łódź być może z czasów Jezusa. Jest ona obecnie przechowywana w kibucu Ginnosar. Miejsc związanych z życiem Jezusa i Jego czasami, utrwalonych na fotografiach i objaśnionych tekstem, jest aż trzydzieści trzy, oprócz tego jeszcze trzy małe rozdziały: *Roślinność i zwierzęta, Ludzie oraz Polonika – Polacy w Ziemi Świętej*. Ten ostatni rozdział – *Polacy w Ziemi Świętej* – uzmysławia czytelnikowi, że kroniki historyczne notują obecność Polaków już od wieku XII. Był tu Henryk Sandomierski, syn Bolesława Krzywoustego, kronikarz Jan Długosz, Mikołaj Krzysztof Radziwiłł, Juliusz Słowacki. Do osiedlonych tu od 1263 r. franciszkanów dołączyli również polscy synowie św. Franciszka, którzy w XIX wieku zapoczątkowali opiekę nad pielgrzymami polskimi. Okres II Wojny Światowej zaznaczył się wielkim napływem tysięcy Polaków, głównie z uwagi na Armię Polską formującą się na Bliskim Wschodzie pod dowództwem gen. Andersa. Budowano tu domy polskie, z których jeszcze dziś korzystają pielgrzymi polscy. Autor Przewodnika przypomina w *Polonicach* postać ks. Andrzeja Strusa (1938-2005) – salezjanina, biblistę, profesora, między innymi, Salezjańskiego Instytutu Biblijnego w Jerozolimie, którego pasją była archeologia, a w niej poszukiwanie grobu św. Szczepana, pierwszego męczennika oraz innych postaci biblijnych.

Ks. prof. Ryszard Rumianek w swym tekście daje się poznać jako profesor – biblista o szerokiej wiedzy biblijno-egzegetycznej, dobrze osadzonej w kontekście historyczno-kulturowym.

Wreszcie, przydatność tej książki, przewodnika w studium teologii – choćby ukazywania historycznej egzystencji Jezusa Chrystusa. Do źródeł chrześcijańskich, mówiących o historyczności Jezusa, dodaje Książd Profesor ważny element z dziedziny archeologii. Mamy tu na myśli Piłata – prefekta rzymskiego (26-36 r. jako prefekt), który wydał wyrok śmierci na Jezusa. Poza Ewangeliami mówią o nim: Filon, J. Flawiusz i Tacyt. W Ewangelii św. Jana czytamy, że Piłat wyprowadził Jezusa na *Lithostrotos – Gabbata* (J 19, 13, na wyłożony kamieniami dziedziniec twierdzy Antonia, która była prawdopodobnie jego urzędową siedzibą w czasie Paschy. Archeologia odkryła to miejsce

i potwierdza istnienie tego dziedzica, a w książce Ks. Profesora *Śladami Jezusa* mamy fotografię z kaplicy osądzenia z fragmentem wyrytych gier żołnierskich, jak też fotografię z samego dziedzica – *Lithostrotos* – znajdującego się dziś w podziemiach klasztoru Córek Syjońskich (s. 67-68). Potwierdzenie słów Jana dokumentem z historii czyni wydarzenie wiarygodne i ożywia przekaz ewangeliczny, prowadząc do samego Jezusa – tam na *Lithostrotos*. Ten sposób przekazywania treści historycznych przez Księdza Profesora wzmacnia argumentację za historycznością Jezusa i wpisuje się w wielką tradycję rozpoczętą w tej materii – analiza tekstu biblijnego – przez wielkiego egzegetę niemieckiego (NRD) W. Trillinga¹.

Książka księdza Rektora UKSW, ks. profesora Ryszarda Rumianka – *Śladami Jezusa* – ukazująca piękno Ziemi Świętej w fotografiach i w mądrym opisie, może być nazwana przygodą spotkania z Chrystusem. Pozwala ona rzeczywiście przeżyć przygodę nowego spotkania z Nim, przygodę, która pogłębia i umacnia wiarę, pozwala lepiej zrozumieć teksty Pisma Świętego, zwłaszcza Ewangelii, dzięki czemu czytelnikowi może być dane przeżycie atmosfery tamtych lat, lat w których żył Chrystus.

Józef Kulisz SJ

Henryk Majkrzak, *Antropologia integralna w „Sumie teologicznej” św. Tomasza z Akwinu*, Kraków, Wydawnictwo „SPES” 2006, ss. 415.

Tytuł tej rozprawy spontanicznie kojarzy się z dziełem J. Maritaina *Humanizm integralny*. Jednak problematyka obu tych książek jest gruntownie odrębna. Celem książki Maritaina jest obrona chrześcijańskiego projektu cywilizacyjnego, zagrożonego w XX wieku przez humanizm ateistyczny. Natomiast Henryk Majkrzak ma ambicje zrekonstruować całościową odpowiedź św. Tomasza z Akwinu na pytanie, kim jest człowiek.

¹ W. Trilling, *Fragen zur geschichtlichkeit Jesu*, Leipzig 1969.